

МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

КОЛО СРПСКИХ СЕСТАРА ЕПАРХИЈЕ БАЧКЕ,
ЦЕНТАР ЗА ЛИКОВНО ВАСПИТАЊЕ ДЕЦЕ И ОМЛАДИНЕ ВОЈВОДИНЕ
ОДБОР ЗА ВЕРОНАУКУ ЕПАРХИЈЕ БАЧКЕ
УДРУЖЕЊЕ ВОЈВОЂАНСКИХ УЧИТЕЉА

ИЗЛОЖБА
ЛИТЕРАРНИХ
НАЈУСПЕШНИЈИХ РАДОВА
XXVIII КОНКУРСА “СВЕТОСАВЉЕ И НАШЕ ДОБА“
на тему
ЗАДУЖБИНЕ НЕМАЊИЋА

Јун 2020.

Категорија: I-IV р. **I награда: Матија Петковић** III р.

ОШ „Јован Јовановић Змај“, Сремска Каменица

СВЕТА ЛОЗА НЕМАЊИЋА

Немањићи су живели пре више од осам стотина година. То је краљевска лоза која је трајала око двеста педесет година. Мушких чланова лозе је било око двадесет пет. Лозу је започео Завида, а завршио ју је Урош Нејаки, који није имао деце. Најзначајнији представници лозе Немањића били су Стефан Немања, његов син Свети Сава, Стефан Првовенчани и многи други.

Немањићи су учинили много значајних дела за Србију и српски народ. Подигли су многе храмове, проширили српску територију, уредили државу... Допринели су много нашој култури, остављајући задужбине и чинећи добра дела, заједно са верношћу према народу. Задужбине су углавном били манастири. Неки од њих су: Ђурђеви Ступови, Хиландар, Студеница, Жича, Милешева, Грачаница... Стекли су славу и код других народа, тако да су их сви поштовали, па чак и противници. Ја сам највише чуо и читао о Светом Сави. Он је познат по многим необичним делима које би само мудри људи учинили и говорио је све мудро. Прво се звао Растко, а касније кад се замонашио добио је име Сава. Замонашио се са око петнаест година. Његов отац, Стефан Немања се љутио на свог сина због такве одлуке, али се касније и он сам замонашио, те добио име Симеон. Заједно су подигли манастир Хиландар, на Светој Гори. Тај манастир и дан данас постоји и то је једини српски манастир на Светој Гори. После смрти, Симеон и Сава су проглашени свецима.

Да нема лозе Немањића, не би било многих лепих храмова, историја би нам била сиромашна. Ја волим кад ми неко прича о Немањићима, или када прочитам неку књигу о њима.

ПОГЛЕД НЕМАЊИЋА СА ФРЕСАКА (Поглед са старе слике)

Школска година је прекинута.

Ученик сам четвртог разреда.

Код куће сам, заједно са својим укућанима.

Недостаје ми школа. Недостаје ми мој учитељ. Недостаје ми стара слика са зида иза моје школске клупе.

Сећам се мог поласка у школу. Био сам мали. Дошао сам са мамом. Учитељ нам се представио. Био сам једини ученик првог разреда. Имао сам још два старија друга. Један је тада био ученик другог, а други четвртог разреда. Учионица је била лепа, са великим прозорима и са много различитих слика на зидовима. На њима су били цртежи мојих другова, планине и реке наше државе и још много тога. Једна од њих, у старом дрвеном раму, била је окачена на зиду иза моје школске клупе.

На тој слици било је осликано лице Светог Саве. То сам сазнао нешто пре прве прославе школске славе.

Пролазиле су године. Моји другари отишли су из моје учионице. Нових првака није било. Остали смо само мој учитељ, лице са старе слике и ја. У почетку сам био усамљен. Сам сам долазио у школу, сам сам одлазио кући. По уласку у учионицу та усамљеност је нестајала. Све чешће ми се чинило да ме лице са старе слике топло и са осмехом дочекује сваког јутра. Када бих добро урадио задатак или тачно одговорио на питање, видела се срећа на лицу са слике. Било је и тренутака када ми се чинило да се љути на мене и опомиње ме да будем пажљивији.

Прошло је више од два месеца од када је нисам видео. Сигуран сам да је била усамљена. Ипак, радујем се. Долази крај школске године, а са њим и почетак следеће. Постаћу ученик петог разреда. Имаћу пуно другарица и другова у новом одељењу. Драго ми је и због слике. У мом селу су стасала два ђака првака, па и она више неће бити усамљена.

Родитељи ми кажу да неће бити лако. Можда би требало да бринем због новог почетка, због одласка у нову школу, због нових наставника. Али ја сам сигуран да ћу уз благи глас мога учитеља и топао поглед са старе слике, које ћу заувек носити са собом, лако крчити пут кроз нови живот.

ХРИСТОЛИКА ЉУБАВ НЕМАЊИЋА

(Немањићи љубав Света)

Немањићи, лоза Света
донели су Христа нама
осамсто и више лета
грејемо се од тог плама.

Син и отац Светитељи
подизали задужбине
сада су нам то темељи
и вере и отаџбине.

Хиландарска звоне звона
чује се до самог неба
знак од Светог Симеона
да помаже кад год треба.

А син његов Свети Сава
жели Бога, неће престо
његов сан је сада јава
поред творца има место.

Потомци и настављачи
пратили су пут предака
следимо их, тад смо јачи
од порока и грешака.

Немањићи, лоза Света
донели су Христа нама
осамсто и више лета
грејемо се од тог плама.

НЕМАЊИЋИ, НАШИ ПРЕЦИ

Сваког дана кад уђем у учионицу, сретнем се са погледом, дубоким, нежним и благим. То је поглед Светог Саве, чија слика стоји на зиду моје учионице, изнад табле.

Учитељица нам је причала о животу нашег просветитеља и учитеља, о породици из које потиче, о Немањићима. Њена прича ме је подстакла да сазнам нешто више о овој чувеној лози из које потиче наш Свети Сава. Сетио сам се да код куће имам једну огромну књигу, која говори о владарима Србије. Одувек ме је привлачила, али сада је дошло време да је прелистам. Отворио сам дебеле корице и прво што сам угледао био је лик Стефана Немање, Савиног оца, на фресци из манастира Студенице, његове задужбине. Онда су се ређале фреске Саве, његовог брата Стефана Првовенчаног, Владислава, Уроша, Драгутина, Милутина, цара Душана. Опчињен сам гледао фреске из манастира које су они саградили и дивио се величини тих грађевина. Њихова лоза, лоза Немањића, била је прва у књизи. То је сигурно значило да су они наша прва владајућа породица, која је створила темеље наше државе и цркве.

Враћам се на фреску Светог Саве. Он ми је ипак најмилији, а његов поглед је најблажи. Знам да је учитељица говорила да је он веома значајна личност за развој наших школа. Био је и писац, оснивач болница. Сећам се да је учитељица причала и да су његово тело спалили Турци, на Врачару, где је сада и храм посвећен њему. Колико је снаге и мудрости било у овом човеку који ме посматра са страница ове књиге!

Затварам дебеле и тешке корице и настављам да размишљам о Немањићима. Једва чекам да будем старији и научим све о овим изузетним владарима.

НЕМАЊИЋИ, НАШИ ПРЕЦИ

Чула сам за Немањиће,
Славна српска династија,
Многа добра учинише,
Памтиће их историја.

На овим просторима
Два су века владали,
Борили се за свој народ
За народ и страдали.

Цареви и краљеви,
Војсковође, монаси,
Због њихових добрих дела
Србија се поноси.

Задужбине бројне
Оставише нама свима
Да на храброст, част и веру
Подсећају вековима.

Школе, цркве, манастире
Изградише српској деци
Мудри, храбри, на све спремни

Немањићи, наши преци.

Категорија: I-IV р. **Похвала: Доротеа Живковић** III р.

ОШ „Десанка Максимовић“ Прибој
Ментор: Снежана Николић

НЕМАЊИЋИ НАС ПОЗИВАЈУ

У Србији , некад давно, беше једно име славно,
То је име првог учитеља, српског принца и просветитеља.

На двору се српском он родио, са књигама дане проводио,
За славна се припремао дела, да га слави сад Србија цела.

Своју браћу он је измирио, а народу књиге поделио,
Отварао болнице и школе, зато њега свуда Срби воле.

И песму му певају сва деца, прослављају славног српског свеца,
А тај светац, то је Свети Сава, наша дика, наша школска слава.

РАСТКО СЕ ЗВАО

Мајка и отац одлучише тако:

- Растко, Растко ће се звати!

Књиге су га занимале од малена,

био је јак као стена.

Царевић растао је тако,

књиге читао је лако.

Уместо мача и бојног поља, Расткова замисао била је боља:

- Свој живот посветићу Богу

и међу српским народом ширићу слогу.

Збаци круну са главе

и одрече се племићке славе.

У Свету Гору оде и замонаши се.

Сунце није тајну крило.

Видите, тако је и било!

И Сава поста.

Браћа кад су се посвађала,

плакаше облаци и мрак се надви над Светогорске стене.

Дуго то трајало није,

Сава помири браћу и прекину свађу.

Живео је мирно у животу,

волео је свој народ и доброту.

СВЕТИТЕЉ НАШ САВА.

ЗАПУТИМО СЕ ПУТЕВИМА НЕМАЊИЋА

- Чији си ти, народе српски?

- Ми смо потомци светих духовника и светих краљева, задужбинара и свечара из свете лозе Немањића.

(Свети Николај Српски)

Када сам кренула у први разред, родитељи су ми рекли да сам требала да се зovem Сава. Ништа ми није било јасно. И због чега баш то име? Објаснили су ми да се у Србији, нашој домовини, и Републици Српској, 27. јануар обележава као Дан школе. Осећала сам се посебно јер сам рођена баш на тај датум.

Још тада, као малени ђак, ђак – првак, почела сам да истражујем о Светоме Сави. Читајући о њему, сазнала сам пуно и о осталим Немањићима. Пре свега о Стефану Немањи, великом жупану и родоначелнику највеће, и најславније, српске династије. Затим о Стефану Првовенчаном, Драгутину, Милутину, Стефану Дечанском, Душану Силном, Урошу Нејаком,... Читајући о Немањићима, научила сам колико је важно чувати што су нам они пре толико векова подарили. Веру у Бога. Светосавље и крсну славу - део српског православног идентитета кроз векове.

Чини ми се да мој народ, у данашње време, заборавља на веру. Она нам највише недостаје. У трци са временом и пролазним стварима, чини се да смо изгубили оно најбитније – себе. Постављамо себи погрешне циљеве у животу. Тежимо само за материјалним стварима: најновијем моделу телефона, скупљим колима, већој кући. Егзотичним путовањима! Имамо на хиљаде пријатеља у виртуалном свету, а у свакодневном не познајемо ни оне које виђамо сваки дан, са којима седимо у школским клупама, са којима једемо, делимо четири зида. Родитељи не познају своју децу, а деца се не труде да упознају своје родитеље!

Гледам људе око себе како хитају, у непрестаној трци, за свим и свачим. И сетим се речи које је Свети Сава цитирао у својој посланици игуману Спиридону: „Јер ако човек и цео свет добије, а душу своју изгуби, која је корист?“ Јасно ми је шта нам поручује. Маглина пред очима нестаје. Са својих тринаест година трудим се да следим Савин пут, путеве Немањића. Желим да ме красе позитивне особине како бих живела у миру и љубави са другима.

Немањићи су се у своје време одазвали изазову – победили су време, ограниченост, отворили пут ка знању. А ми, имамо ли ми, њихове кћери и синови, снаге за све изазове који су пред нама? Имао ли снаге да се запутимо путевима Немањића?

Чини ми се да ових дана присуствујемо школи живота. Природа нас опомиње да успоримо, да се сетимо шта је заиста важно у животу... Немањићи су то знали. Дело Немањића је духовна читанка, отворена књига која преноси мир, љубав, смиреност, дарежљивост, човекољубље, оданост вери и молитви која нас чини целовитим личностима.

На нама је да следимо тај пут, да следимо путеве Немањића.

НЕМАЊИЋИ НАС ПОЗИВАЈУ

Чујете ли овај глас
што одзвања из даљина?
Како гласно зове нас
на молитву и кап вина?

Чујете ли ви те звуке?
С наше цркве то су звона.
Ка њима нас воде руке
Светог оца Симеона.

Видите ли крст високо,
ту на крову изнад глава?
То нас гледа мудро око,
то нас зове Свети Сава.

Чујете ли ви та звона?
Видите ли то на крову?
То је позив с царског трона,
Немањићи то нас зову!

И ја чујем звона стара
у недељу кад свиће.
Тихо певам крај олтара,
славим свете Немањиће.

„БУДИТЕ ТВОРЦИ РИЈЕЧИ, А НЕ САМО ЧИТАОЦИ ШТО ОСТАЈУ У ЊОЈ“

Свети Сава

Баш сад кад се преда мном почињу развезивати конци на златним покровима што нас обавијају као дјецу и спрам нас вјечно бивају раширени, чини ми се да тек добијам одговоре на давно постављена питања. Баснословни су погледи на добро и велелепна је кула на стијени, неописиво танак и горд људски живот, одолијева свему, благ попут мира-чврст као вјера.

Јутро је. Само са књижицом у руци и погледом на расањене брезе полазим уским шумским путевима и занијета ишчезнућем посљедњих звијезда, избијам на пропланак. Поглед који се пружа одатле је све оно о чему сам размишљала. Стрме литице и планински обронци овјенчани са свих страна четинарима су у овом тренутку баснословни и велелепни, а у исто вријеме ове дивне планине су гробови људи сахрањених у њиховим абезима, звук звона њихових храмова одводи их у вјечност, а храмови остају као симбол њиховог живота и духа. Гледајући и дивећи се, просто се питам „Ко је то могао прећи ове литице?“ Да... Онај који путује без пута и пут се за њим рађа. Отварам књигу и читам:

„Српски народ је и у најтежим временима безвлашћа имао свог вођу. Духовним путем и стопама Светог Саве прогазили су многи који су кренули трновитим стазама тражећи божуре. Један је од ријетких који су на путу личности изабрали дрво, младо и племенито, још увијек необрађено, умјесто избрушеног и већ сливеног злата. Принц Растко кренуо је стопама монаха Саве, ка Савином извору, на Савином врху, куда и ми идемо, јер другог пута нема. Он је посматрао и видио како су царства и земаљска слава бучни, промјењиви и пропадљиви, а он је исто тако сагледао сву видљиву љепоту како ишчезава као сјенка. Бјегунац од засљепљујућег сјаја, хитао је у будућност, која је још увијек била обавијена неизвијешношћу. У осами манастира је почео да зида цркву, али живу цркву и посветио је српском народу.“

Већ је увелико свануло и гране обасуте свјетлошћу почињу да шкрипе обавијене сребрним оковима мрза. Сунце се лагано издиће и у тренутку ми се чини, као да и оно још увијек младо, ноћу бјежи са својих дворова и упире поглед к небу, а онда јутром исијава благодаћу, као покров над горама и „високо му чело блиједо, замршене гуисте власи, али чело узвишено божанствена мудрост краси.“

Окрећем сљедећу страницу:

„На путу од принца до инока, усавршавао је своју личност, приближавајући душу своју Господу. Својим монашким животом се трудио да покаје наш земаљски. Рођен као Растко Немањић, усмјерен к владарским титулама, а предодређен за Божјег човјека. У својој личности је сажимао небо и земљу, исток и запад, трудећи се да попут моста повеже двије божанске природе.“

Остатак странице је испуњен сликама. Посматрајући их овако уствари остајем задивљена реалистичношћу ликова, као да ме тамне очи Светог Саве заиста гледају и дозвољавају ми да прочитам много више од ријечи и реченица. У очима светитеља

читају се пробдјевене ноћи, хиљаде ријечи молитве, каменити путеви у кршевитој голети и цвијеће што расте из стијена.

Посматрам дрвеће. Свако стабло је попут инока у ћелији, окренуто своме хладу и оборених грана све вријеме понавља исти шум, попут молитве, јер „свјетлости му душа хоће“, презрело је царске дворе, царску круну и порфиру и сад ево свјетлост тражи у скромноме манастиру“.

На једној од сљедећих страница књиге забиљежен је само одломак из молитве владике Николаја Велимировића Светом Сави:

„...Теби који си благословио и крунисао прве краљеве српске у Жичи и који си на хришћанском темељу, утврдио краљевину српску, Свети Саво, родитељу наш духовни, моли Христа милостивога да дјеца наша, покошена прије времена као неузрело жито, буду тамо гдје си Ти, у небеској великој Србији, у рајској сладости, гдје се не зна за болест, муку и смрт, и да се остатак Срба на земљи обожи, сложи и умножи...“

Након читања ових страница, у мени је толико ријечи...Буди се неописив и неисказив понос према ономе ко сам и чиста срећа и радост у мени, што сам чедо Светосавља. Толико сам се предала тим мислима да ни не примјећујем младог орла гдје прелијеће планинске голети, и изгледа ми као да је тако млад већ на своје бreme примио терет једног великог и тешког свијета, „ал’је крепка њему воља, што га данас тамо води, да посвети живот роду, отаџбини и слободи.“

Све ово пишем у садашњем времену, иако се још одавно десило, јер у мени иста слика непрекидно живи и са сваким буђењем, будан је лик Светог Саве и расањене брезе крај оног пута, гдје некада давно „зашкрипаше тешка врата, а над њима сова прну и с крештањем разви крила и склони се у ноћ црну.“

На полеђини моје „Ризнице мисли“ још увијек стоји мастилом исписано :

„Будите творци ријечи, а не само читаоци, помишљајући у себи, да који слуша ријечи и не чини што је заповијеђено њима, такав је сличан човјеку који гледа лице своје у огледалу:јер позна се, и отиде, и одмах заборави какав је био.“

...И склапају се корице у кожни повез, а ја пролазим даље, уским шумским путевима.

ВИДЕО САМ ЗАДУЖБИНЕ НЕМАЊИЋА

Путовања нам шире видике, стичемо знања, упознајемо културу и историју. Мого пута сам чуо ту мисао, али сам се и сам уверио да је истинита. На једном од многих путовања имао сам прилику да изблиза видим једну од многобројних задужбина Немањића, чувене лозе која је обележила историју српског народа.

Колико су били важни Немањићи и колики траг су оставили, видимо у свакој цркви, манастиру, фрески и књизи која их чува од заборавља. Манастир Жича, осим што је задужбина Немањића, веома је важно за историју Српске православне цркве. Прво што сам угледао, била је та црвена боја, боја која подсећа на страдање српског народа и самог манастира који је подигнут на темељима крви и пепела. Слушао сам глас који нам је причао о тешкој судбини манастира, његовом рушењу, паљењу и о томе како се поново дизао из пепела. Седам је краљева династије Немањића. Први је Стефан Немањић, због тога прозван Стефан Првовнчани.

Док у тушини обилазимо манастир, осећам страхопоштовање и част да ходам истим стазама где су тако велики и значајни људи пролазили. Седам краљева, седам улаза и сваки зазидан после проласка краља. Рушен, паљен, од Бугара, Турака, Немаца, али одолео је свима. Пркосио је непријатељу и времену. Мир и тишина, чудна тишина, као да нас пушта да ослушкујемо гласове из прошлости. Када те гласове слушамо, са фресака Стефана Прввенчаног и његовог сина Радослава, повеља исписаних на манастирским зидовима, схватамо колико дуго одолевају времену. Много је људи, ратова временом прошло, а Жича стоји као подсетник колико су Немањићи важни за нас, за историју.

Путовања су поучна и драго ми је што сам на једном од њих ходао истим стазама, боравио у истој просторији где су некада били велики Немањићи. Захваљујући баш њима, имао сам прилику да видим све што су оставили иза себе, за нас.

Основна школа „Олга Милошевић“ Смедеревска Паланка
Ментор: Снежана Чаировић

СВЕТА ЛИТУРГИЈА У МАНАСТИРУ ЖИЧА

Задужбина Стефана и Саве
о духовности прича,
леп је манастир Жича.

Из даљине, чујем до васионе,
како њена црквена, стално,
Звона звоне.

Позивају народ
да на свету литургију сврати,
тај звук добро познат,
црквеном топлином обухвати.

Тај звук нашег старог звона,
препознајем увек ја,
то одзвања задужбина,
љубављу хришћанском
цела Србија.

ПОГЛЕД НЕМАЊИЋА СА ФРЕСАКА

Владали су тачно два века и то је за дивљење сваког човека. Борили се, бранили, освајали, стварали знамења многа за векове наредне остављали. Камен по камен, корак по корак, мислима, памећу, мудрошћу и знањем задужили нас да их памтимо и од њих много тога научимо.

Остали су ликови њихови на фрескама, излепљени, који опомињу и шаљу снагу свакоме од нас.

Из тих погледа излази нека позитивна енергија која опомиње на прошлост. На време када се мудрост изговарала, када се памет користила и када је доброта побеђивала. А не на то да нам техника и интернет показују пут. Замислимо Растка који уместо књиге носи са собом телефон. Његове би поруке одавно биле избрисане и заборављене.

Њихове очи са икона и фресака проговарају и зато су ту толико векова. Не старе и не нестају. Зато што вреде и зато што знају како треба опстати. Али их ми ретко слушамо. Чак их се ретко и сетимо, можда само када прослављамо школску славу или учимо лекцију из историје и то је све. Тада се дивимо тим великанима наше прошлости и пожелимо да користимо њихов пут до тога да и ми постанемо велики и битни.

Свако име из породице Немањића је битно. Владали су умом и остали заувек у нашој историји. Ореоли око њихових глава значе вечност, они су трајали и трајаће вечно. Њихови погледи говоре да и ми треба да се боримо да сачувамо оно што су они створили и оно што ћемо ми створити. Они су се трудили да њихово наслеђе оставе у аманет док постоји свет. Њихова Светост и бесмртност остају као знак да се не смеју никада заборавити.

И ако су те фреске исцртане на зиду као да мењају израз лица када их погледамо. Забринути су, јер вероватно нису очекивали да ће се овај свет оволико променити. Зато по неке често и заплачу. То је знак да су оне на неки начин живе, да виде и опомињу да треба да променимо нешто у себи и свом понашању.

Њихове задужбине, манастири су Света места баш зато што они још увек живе у њима. Њихови погледи позивају и пружају подршку и помоћ онима којима треба. Из тих погледа се осећа снага коју нам немилосрдно дарују. Поглед Немањића са фресака шаље подршку данашњем човечанству и поруку да нас историја чини вечним а наша је историја богата вредним личностима и мудрим владарима. Њихов поглед је поглед из прошлости у будућност и даје нам путоказ у правом смеру.

НЕМАЊИЋИ, НАШИ ПРЕЦИ

Прохладно фебруарско јутро. Газим промрзлу траву. Удишем леден ваздух. Преда мном- импозантна грађевина. Црне ризе монаха мешају се са сивкасто белим, беспрекорним зидовима манастира. Био је унутра. Добротвор. Родоначелник. Светитељ. Својим вечитим сјајем одисала је Студеница.

Колико дуго ми постојимо? Чијом земљом ходамо? Ко је толико велик да једном народу остави оно што је нама остављено? Хладни бели зидови чували су одговоре. Стајали су чврсто и усправно, досежући небо. Чували су у себи приче. Чували су у себи историју. Ветар није дувао на овом месту. Само тихи шапат, сазнање. Овај манастир је подигао светитељ. Монах. ”Свети Симеон” - говорили су зидови. На овим просторима некада је настајала српска држава. Паралелно, настајала је и најпознатија српска династија - династија Немањића. ”Можемо ли им икада одати довољну почаст”, мислио сам. Њихова света имена на нашим уснама, њихови ликови на нашим фрескама, приче о њима у нашим књигама.

Ко су они? Они јесу наши преци. Династија светаца. Династија задужбинара. Династија праведника. Лоза чије гроздове бере наш народ, чије вино пију добротворитељи. Стефан Немања је ујединио наш народ када је то било најпотребније. Његов син, Растко, замонашио се и постао Сава. Никада до тада није, и никада од тада неће бити човека који ће свој народ љубити као Свети Сава. Захваљујући њему, данас можемо да кажемо да имамо самосталну цркву. Црква од тада, до данас, осам стотина година касније, сабира наш народ. По много чему су Немањићи били први, и зато их се са поносом сећамо чувајући предање и част коју доноси светосавље.

Ушао сам у манастир. Мирис тамјана пловио је кроз ваздух. Пријатна тишина, осетна нежност. ”Испуњеност ваздуха духом целог народа”, мислио сам. Овде је све почело. Овде почива велики родоначелник лозе Немањића. Династију је зачео као владар; сада почива као светитељ. Управо та династија је оно што чини стуб и окосницу српске средњовековне културе. Када бисмо морали издвојити породицу која најбоље симболизује Србију и цео српски народ, то би засигурно били Немањићи. Успоставили су наш идентитет, представили нас целој Европи. Без Немањића, никада не бисмо били оно што данас јесмо.

Свети Сава је бдео над манастиром са зида. Посматрао је народ који је ту био присутан. Свој српски народ. Игра сјаја у његовим очима. Неописива топлина једноставног, а тако сложеног погледа. Осећај смирености негде у дубини душе. С десне стране олтара, почивао је светитељ. Родоначелник. Отац, над којим је стално бдео син.

I тада сам, тог двадесет шестог фебруара, одлучио да руком пређем преко белог мермера од кога је саркофаг био израђен. Прелазио сам преко савршено углачане површине; прелазио сам преко планина; прелазио сам преко житних поља; прелазио сам преко градова; прелазио сам преко цркава и манастира; прелазио сам преко свог народа; прелазио сам преко историје. Безбрижно сам посматрао, ту, пред собом, темељ српске државе - родоначелника династије са којом смо и ми почели.

ВИДЕЛА САМ ЗАДУЖБИНУ НЕМАЊИЋА

Савиндан. Хладно и снежно зимско јутро. Са оближњег звоника разлеже се уједначено блажени звук. Мирис тамјана и упаљених свећа води ме уз Топлицу, која у недрима крије ледени дах, до брега испод кога јутро умива цркву Светог Николе, светилиште на темељима духовности Немањине Србије, у којој је због предака, за потомке, Немања учврстио веру у истину и правду, оставио склониште за све жељне мира и љубави. Једном је рекао да се кроз векове памти: Кад владар зида цркву, зида је за народ који ће је походити. Кућа је оно што остаје после човека, црква је оно што остаје после владара. Кућа остаје деци, црква остаје народу.

Газим трње, али се пењем истрајно. Суза у углу издаје бол. Живим будућност, а газим садашњост. Идем напред како се не бих окаменила. Стојим пред спомеником средњевековне прошлости мог народа, делује чудесно, попут тврђаве коју бране брегови док Топлица носи највеће тајне о сукобу Немање и браће због зидања манастира под тешким оловним крововима, од којих су Турци излили куршуме. Тешке борбе нису остављале Топлицу, црква је симбол тог страдања. Разрушена до темеља, окупљала је Немањине потомке. Срећна сам што је моја црква у обнављању, запловила је према вековима. У општем потоку времена само су такве лађе, попут Нојеве, способне да нас спасу понора, да нас спасу од заборава. Ми ћемо бити морепловци на тим лађама, узидани у цркву тврде грађе, способни да одолимо страшним ударима. Узидали смо себе, исписали своју веру, живописали своје ликове у ликовима светих.

Хладан ветар нише прамен прошлости преда мном, а сећања час откривају, час прекривају векове. Широко отворена врата пропуштају светлост и мрак и нас жељне љубави. Свећа догорева у тишини, на отопљеном воску су трагови времена које протиче. Сломљених крила, носим терет тог времена уз раме жени која се моли за толико жељену а још нерођену децу. Осветљава нас пламен свеће док га не засени сјај иконе, пред којом се обе у тишини ослобађамо окова чежње и жеља. Молимо се да отерамо недаће, да сачувамо душу и веру, да оно што је наше не склизне из храпавих руку. Дижем поглед ка олтару, као да се дижем из пепела. Залила нас благословена светлост. Иза мене остаје тама, преда мном је светлост. Плакала сам док ме је миловао поглед са иконе Богородице. Нисам крила сузе од погледа жене чије су очи суве, пресушиле од туге. Осетих мир и лакоћу, осетих радост, олакшавајућу радост, као да сам у свом топлом дому и да ме Мајка милује. Одједном, лица пред олтаром више нису уморна и нема, озарена су, умивена и помилована. Осетих прејаку реч, жели да искочи из мојих груди. Отима се. Попустише стиснуте усне, руке се склопише ка небу.

Устани Србијо! Пробуди се, то те Сава благослови! Чујеш ли крик што непрестано пара планине, чујеш ли вапај густе шуме, чујеш ли лидени дах Топлице? Чујеш ли Србијо, Немањићи зову! Обједините се око светиња, одуприте се неправди, јачај веру народе! Сачувајмо мир и презримо безакоње. Нека онај ко тако мисли прими светлост истине и љубави која ће отерати мрак незнања и ојачати дух. Нека спозна све што се телесним видом не може видети и руком додирнути. Душом се спознаје, види и осећа. Нека заћути српска земља, нека говори небо!

ВИДЕО САМ ЗАДУЖБИНУ НЕМАЊИЋА - ЖИЧА

Усуду своје повода дајем
Да певам песму о лепоти,
И даху који одузима док стајем
Манастир овај у његовој порти.

Ту су нам краљеви били овенчани
Родом од свете Немањине крви,
Синови ти - Стефан би првовенчани,
А Сава српски архиепископ први,

И док ходам двориштем тим
Лагани ветар дува са југа
И мислим, готов да полетим
А опет, као да ме хвата туга.

Рушена била безброј пута,
Налети Турака чинили штету,
Ал' она ипак стоји нетакнута
И држи пркос целом свету.

Залуд су биле немачке гранате
Пожари силни не сагореше је.
Душе су наше остале да памте
Што светињом овом огрејаше је.

Тај дух нашег српства живи
И очуван манастиром овим
Не стаје да расте и да се диви
И да постоји у временима новим.

„СВЕТЛОСТ КОЈОЈ НИ ПОЧЕТАК ПОЧИЊЕ НИ КРАЈ НЕ ИШЧЕЗАВА”

(ДОМЕНТИЈАН)

На Врачару 1594. године гореле су мошти Светог Саве. Ватра је чудо: необјашњива, непредвидива, може угрејати или повредити човека. Ми мошти Светог Саве данас немамо, али њихову ватру имамо. Не ону у којој су гореле и којом су Турци хтели да направе отворену рану у срцу српског народа. Ми имамо ону која је грејала наше тело, срце, душу... Ону која нас је подстакла на дуговековну борбу између тиранина и потлаченог народа, зла и похлепе против љубави, вере и неисцрпне наде.

Дечак шета двором чија величина га не одушевљава, гледа круну чије злато не додирује, гледа моћи у очи, али га она не задржава, не обузима. Растку Немањићу отварао се свет за којим су многи жудели, али он није желео да влада људима већ да истима помогне.

Замонашењем на Светој Гори означио је почетак свог новог пута на коме је градио темеље који су зачетак једне велике љубави и не урушавајући се остају снажни и величанствени у свом трајању. То су темељи књижевности, житија, у којима је први захваљујући Сави живео Симеон, а касније други владари и свеци надограђујући темељ, све док није настао дом, дом српске књижевности. У том дому су кроз векове многи налазили уточиште, многи га проширивали, а ми га имамо и данас са задатком да га не заустимо и још горе не напустимо.

Ви данас стајете пред праг цркве тужни, узнемирени, забринуте или можда чак срећни, заљубљени, весели. Преласком тог прага у вама настаје мир какав не можете наћи нигде другде. Ниједан мир не може се поредити са овим, ниједан није тако дуготрајан, тако велик и продоран, ниједан не обећава истинску вечност и спасење попут овог. Слушате молитву, а она слуша вас, мирис тамјана вас милује. Бог је присутан. Али ви данас не бисте разумели речи молитве и мир више не би успевао да допре до вас да није било Светог Саве, да он није отишао у Византију и својом вољом и храброшћу извојевао аутокефалност наше националне цркве.

Руке овог човека биле су неуморне. Писале су у ватри своје вере коју је он желео да учврсти и усмери на друге људе. Зато се правила манастирских типика и „Номоканон“ чувају са огромним поштовањем.

На једној Гори у туђој земљи лежи манастир изузетне лепоте. Његова лепота је у томе што је наш, што су његови ктитори Симеон и Сава, отац и син, симбол вечне љубави и непоколебљиве вере.

Човек не воли да буде странац, а он то није само ако има своју државу, свој народ и своју веру. Да није било оне ватре, не би било светлости, српски народ остао би у тами без циља и правца. Али та тама која води у заборав, у шуму изумрлих народа поклекла је, уништила ју је светлост чији почетак не почиње и крај не ишчезава. Светлост иконе чија је вечна слава, светлост на којој је наш архиепископ Свети Сава.